

شورای عالی حوزه علمیه قم

مرکز مدیریت حوزه های علمیه خواهران

مدرسه علمیه مجتهدده امین

(دفتر تبلیغات اسلامی)

شهرستان اصفهان

تحقیق پایانی سطح دو (کارشناسی)

موضوع:

جایگاه امام از منظر قرآن کریم

استاد راهنما:

جناب آقای ولیّ الله جعفری

استاد داور:

پژوهشگر:

الهه دهقانی

تابستان ۱۳۹۰

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تقدیر و تشکر

حمد و سپاس خداوند را که روزی نمود در باب

امامت و ولایت قدم گذارم و لطف و عنایت

حضرت ولیّ عصر عجل الله تعالی فرجه الشریف و

مادر بزرگوارشان حضرت صدیقه ی طاهره^۳

را شامل حالم نمود.

و با سپاس از جناب آقای جعفری که با راهنمایی های خود در تدوین

این نوشتار مرا یاری نمودند و سرکار خانم صالحی و کلیه ی کسانی که در

پیشبرد این تحقیق مؤثر بودند.

از سرکار خانم حقیقی و همه ی اساتیدی که در طول مدت تحصیل از

محضرشان بهره مند شدم، نهایت تشکر را می نمایم و از خداوند خواستار

توفیقات روزافزون برایشان هستم.

تقدیم:

آن زمانی که زمان یاد ندارد، چه زمان
در مکانی که مکان یاد ندارد، چه مکان
دل من در پی یک واژه ی بی خاتمه بود
اولین واژه که آمد به نظر فاطمه^۳ بود

تقدیم به:

یگانه بهانه ی خلقت
و اولین حامی ولایت
حضرت صدیقه ی کبری فاطمه ی
زهرا^۳

چکیده

این نوشتار، تحقیقی پیرامون «جایگاه امام از منظر قرآن کریم» می باشد که با روش کتابخانه ای گردآوری شده است. امام از نظر اهل لغت به معنای پیشوا می باشد و امامت ولایتی است از جانب خداوند برای هدایت مردم به امر، که موجب می شود صاحب آن بتواند در جهان تصرف نماید. این مقام بالاتر از نبوت و رسالت و خلّت است که حضرت ابراهیم نیز در اواخر عمر شریفشان به آن نایل شدند. امامت در این معنا، گستره ای به اندازه ی تاریخ حیات بشری دارد. آیات قرآن کریم علاوه بر این که به استمرار امامت در هر عصری اشاره می کند، استمرار این مقام را در ذریه ی حضرت ابراهیم^۷ و حضرت رسول اکرم^۶ تأیید می نماید. در قرآن کریم برای کسی که از جانب خداوند برای این مقام انتخاب می گردد، صفاتی چون: بهره مندی از وحی تسدیدی، هدایت بالذات، عصمت، افضلیت، علم، صبر و یقین و وجوب اطاعت و عبودیت بیان گردیده است. از منظر کلام الهی، امام قافله سالار کاروان انسانیت و مسلط بر ضمایر و گواه بر اعمال و واسطه ی فیض الهی و یگانه راه رسیدن به خدا و محور وحدت مردم و هادی آنها به سوی حق می باشد. حاصل آن که باب حجج الهی تا قیام قیامت باز است و ره جوین راه حق با تأمل در آیات قرآن کریم می توانند به شناسایی آنها پردازند.

واژگان کلیدی: امامت، امام، ولایت.

فهرست منابع

۱. قرآن مجید، ترجمه ی مهدی الهی قمشه ای، قم، مرکز چاپ و نشر قرآن کریم الهادی، چاپ ششم، ۱۳۸۵.
۲. ابن منظور الفریقی المصری، ابی الفضل جمال الدین محمد بن مکرم، لسان العرب، قم، نشر ادب الحوزه، ۱۴۰۵. ق ۱۳۶۳ ش، ج ۱۲.
۳. انیس، ابراهیم و دیگران، المعجم الوسیط، بیروت، داراحیاء التراث العربی، (بی تا)، ج ۱.
۴. بابایی، احمد علی، برگزیده تفسیر نمونه، تهران، دارالکتب الاسلامیه، چاپ سیزدهم، ۱۳۸۲، ج ۲.
۵. بحرانی، هاشم، البرهان فی تفسیر القرآن، تهران، بنیاد بعثت، چاپ اول، ۱۴۱۶. ق، ج ۳.
۶. تفلوسی، ابوالفضل حبیش بن ابراهیم، وجوه قرآن، تهران، انتشارات حکمت، چاپ دوم، ۱۳۹۶. ق.
۷. جمعی از نویسندگان زیر نظر محمود یزدی مطلق (فاضل)، امامت پژوهی: بررسی دیدگاه امامیه، معتزله و اشاعره، مشهد، دانشگاه علوم اسلامی رضوی، چاپ اول، ۱۳۸۱.
۸. جوادی آملی، عبدالله، ادب فنای مقربان: شرح زیارت جامعه کبیره، قم، مرکز نشر اسراء، چاپ پنجم، ۱۳۸۶، ج ۱.
۹. -----، تسنیم: تفسیر قرآن کریم، قم، مرکز نشر اسراء، چاپ دوم، ۱۳۸۵، ج ۶.
۱۰. -----، تفسیر موضوعی قرآن کریم، ج ۳: وحی و نبوت در قرآن، قم، مرکز نشر اسراء، چاپ دوم، ۱۳۸۴.
۱۱. -----، سرچشمه اندیشه، قم، مرکز نشر اسراء، چاپ دوم، ۱۳۸۶، ج ۴.
۱۲. -----، شمیم ولایت در آثار آیه الله جوادی آملی، قم، مرکز نشر اسراء، چاپ اول، ۱۳۸۲.
۱۳. -----، وحی و نبوت، قم، مرکز نشر اسراء، چاپ دوم، ۱۳۸۹.

۱۴. الجوهري الفارابي، ابي نصر اسماعيل بن حماد، تاج اللغة و صحاح العربيه المسمى الصحاح، بيروت، مكتب التحقيق بدار احياء التراث العربى، چاپ پنجم، ۱۴۳۰هـ.ق، ج ۴.
۱۵. حسن زاده آملی، حسن، رساله ی امامت، ترجمه ی ابراهيم احمدیان، قم، انتشارات قیام، چاپ اول، ۱۳۷۶.
۱۶. حسینی طهرانی، محمد حسین، امام شناسی، مشهد، انتشارات علامه طباطبائی، چاپ دوم، ۱۴۱۸هـ.ق، ج ۱.
۱۷. خسروی حسینی، غلامرضا، ترجمه و تحقیق مفردات الفاظ قرآن (راغب اصفهانی) یا تفسیر لغوی و ادبی قرآن، تهران، انتشارات مرتضوی، (بی تا)، ج ۳.
۱۸. رازی، فخر، التفسیر الکبیر، چاپ اول، ۱۳۵۷هـ ۱۹۳۸م، (بی نا و بی جا)، ج ۱۶.
۱۹. رجایی، محمد، صراط مستقیم (اثبات امامت در پرتو آیات قرآن کریم)، ترجمه گروهی از مترجمان، قم، انتشارات خلق وابسته به مؤسسه فرهنگی دارالهدی، چاپ اول، ۱۳۸۸.
۲۰. رستمی، محمدرضا و طاهره آل بویه، علم امام (با رویکرد قرآنی، روایی، عرفانی، فلسفی و کلامی)، قم، مؤسسه بوستان کتاب (مرکز چاپ و نشر دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم)، چاپ اول، ۱۳۸۸.
۲۱. رضوانی، علی اصغر، ولایت و مرجعیت اهل بیت (ع) از دیدگاه امام خمینی (ره)، تهران، چاپ و نشر عروج وابسته به مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (ره)، چاپ اول، ۱۳۸۸.
۲۲. زمخشری، جاد الله محمود بن عمر، الکشاف عن حقایق غوامض التنزیل و عیون الاقوال فی وجوه التأویل، قم، نشر البلاغه، چاپ دوم، ۱۴۱۵ق، ج ۱.
۲۳. سبحانی، جعفر، آگاهی سوم یا علم غیب، قم، مؤسسه امام صادق (ع)، چاپ دوم، ۱۳۸۶.
۲۴. -----، سیمای عقاید شیعه: ترجمه ی کتاب دلیل المرشدین الی الحق المبین، ترجمه ی جواد محدثی، تهران، نشر مشعر، ۱۳۸۶.

۲۵. -----، منشور جاوید، دفتر انتشارات اسلامی وابسته به جامعه ی مدرسین حوزه ی علمیه ی قم، (بی جا و بی تا)، ج ۵.
۲۶. -----، ولایت تشریعی و تکوینی در قرآن مجید، قم، مؤسسه امام صادق (ع)، چاپ اول، ۱۳۸۲.
۲۷. سلطانی، مصطفی، امامت از دیدگاه امامیه و زیدیه، قم، انتشارات دانشگاه ادیان و مذاهب، ۱۳۸۷.
۲۸. سیاح، احمد، فرهنگ بزرگ جامع نوین ترجمه ی المنجد، تهران، انتشارات اسلام، چاپ ششم، ۱۳۸۵، ج ۲.
۲۹. شریعتی، محمد تقی، خلافت و ولایت از نظر قرآن و سنت، تهران، انتشارات حسینه ی ارشاد (شماره ۵)، ۱۳۵۱.
۳۰. شریفی، احمد حسین و حسن یوسفیان، پژوهشی در عصمت معصومان، تهران، پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی، چاپ اول، ۱۳۷۷.
۳۱. طاهری، حبیب الله، تحقیقی پیرامون امامت عامه و خاصه، قم، انتشارات زائر / آستانه مقدسه ی قم، چاپ اول، ۱۳۸۱.
۳۲. طباطبایی، محمد حسین، تفسیر المیزان، ترجمه ی محمد باقر موسوی همدانی، قم، دفتر انتشارات اسلامی وابسته به جامعه مدرسین حوزه ی علمیه ی قم، چاپ بیست و هفتم، ۱۳۸۷، ج ۲۰.
۳۳. -----، شیعه در اسلام، قم، مؤسسه بوستان کتاب (مرکز چاپ و نشر دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم)، چاپ پنجم، ۱۳۸۸.
۳۴. الطوسی، ابی جعفر محمد بن الحسن بن علی، الرسائل العشر، مؤسسه ی النشر الاسلامی (التابعه) لجامعه المدرسین بقم المشرفه (ایران)، (بی تا و بی جا).
۳۵. العکبری البغدادی، ابی عبدالله محمد بن محمد بن النعمان، اوائل المقالات فی المذاهب و المختارات، قم، منشورات مکتبه الدواری، (بی تا).

۳۶. فخار اصفهانی، باقر، *امامت در قرآن: تفسیر موضوعی قرآن کریم*، تهران، انتشارات خرمشهر، چاپ اول، ۱۳۸۰.
۳۷. قرشی، علی اکبر، *قاموس قرآن*، دارالکتب الاسلامیه، چاپ پانزدهم، ۱۳۸۶، (بی جا)، ج ۵.
۳۸. کلینی، محمد بن یعقوب، *اصول کافی*، ترجمه ی محمد باقر کمره ای، تهران، انتشارات اسوه، چاپ نهم، ۱۳۸۶، ج ۲.
۳۹. مترجمان، ترجمه ی *مجمع البیان فی تفسیر القرآن*، تهران، انتشارات فراهانی، چاپ اول، ۱۳۶۰، ج ۲۷.
۴۰. مجلسی، محمد باقر، *بحارالانوار الجامعه لدرر اخبار الائمہ الأطهار*، بیروت، مؤسسه الوفاء، ۱۴۰۳ هـ، ۱۹۸۳ م، ج ۲۳.
۴۱. محمدی ری شهری، محمد، *فلسفه ی امامت و رهبری*، قم، انتشارات یاسر، چاپ سوم، ۱۳۶۱.
۴۲. مرکز فرهنگ و معارف قرآن، *دایره المعارف قرآن کریم*، قم، مؤسسه ی بوستان کتاب (مرکز چاپ و نشر: دفتر تبلیغات اسلامی حوزه قم)، ۱۳۸۲، ج ۴.
۴۳. مصطفوی تبریزی، حسن، *التحقیق فی کلمات القرآن الکریم*، تهران، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، سازمان چاپ و انتشارات، ۱۳۷۴، چاپ اول، ج ۱۴.
۴۴. مطهری، مرتضی، *آزادی معنوی*، تهران، قم، انتشارات صدرا، چاپ سی و نهم، ۱۳۸۷.
۴۵. -----، *امامت و رهبری*، قم، انتشارات صدرا، چاپ چهل و یکم، ۱۳۸۸.
۴۶. -----، *ولاء ها و ولایت ها*، تهران، انتشارات صدرا، چاپ بیست و پنجم، ۱۳۸۸.
۴۷. المقرئ الفیومی، احمد بن محمد بن علی، *المصباح المنیر*، قم، مؤسسه دارالهجره، ۱۴۱۴ هـ.ق، چاپ دوم، ج ۱-۲.
۴۸. مکارم شیرازی، ناصر با همکاری جمعی از فضلا، *پیام قرآن*، تهران، دارالکتب الاسلامیه، چاپ ششم، ۱۳۸۶، ج ۹.

۴۹. مکارم شیرازی، ناصر با همکاری جمعی از نویسندگان، *تفسیر نمونه*، تهران، دارالکتب الاسلامیه،

ویرایش دوم، چاپ بیست و نهم، ۱۳۸۷، ۲۷ ج.

۵۰. نادم، محمد حسن، *علم امام (مجموعه مقالات)*، قم، دانشگاه ادیان و مذاهب، چاپ اول، ۱۳۸۸.

۵۱. همتی، همایون، *ولایت تکوینی*، تهران، مؤسسه ی انتشارات امیرکبیر، چاپ اول، ۱۳۶۳.

۵۲. یشربی، محمد، *سیری در آیات ولایت و امامت*، قم، انتشارات انصاریان با همکاری مؤسسه

تحقیقاتی علامه مجدّد وحید بهبهانی (ره)، چاپ اول، ۱۳۸۷.